

~~S. III.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-14.

SIGNAT. c1615CCCXIII.

Differt. theol. Vol. 28

einzelne verpackt 19. II. 1915.

2.
SEBASTIANI EDZARDI
PROF. PUBL.

TERMINISMUS
SOLATII EX-
PERS

Adversus nuperam *Rechenbergii* Disserta-
tionem *de officio Paracletico*.

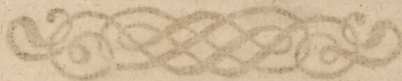

A. C. MDCCVI.

SEBASTIANI EDZARDI
PROF. PUBL.

TERMINISMUS
SOLATI EX-
PERS

Adversus nuperam Rescherbergii Disserta-
tionem de officio Paracelsici.

A. C. MDCCVI.

I. N. D. N. J. C.

§. I.

Æquum erat omnino, ut Terministicis suis contentio-
nibus terminum imponeret Rechenbergius, & com-
poneret se ad quietem, ac Ecclesiam Evangelicam sa-
tis jam satis a Calvinianis, Crypto-Socinianis, Syn-
cretistis, aliisque hæreticis afflictam vanis & inani-
bus speculationibus perturbare desineret. Tam alieno vero a pace
& tranquillitate animo est, ut in extremo superioris Anni litibus su-
is novum dederit initium, & publica *de Officio Ministri Verbi Paracletico*
Disputatione §. XLI. seqq. plenas desperationis hypotheses suas ite-
rum in cathedram produxerit. Habemus adeo prohdolor in Pri-
mario hoc Theologiæ apud Lipsienses Professore hominis totaliter
indurati exemplum, dum contemptis luculentissimis Scripturæ di-
ctis, & pessundatis tot Ecclesiarum Evangelicarum fidelissimis ad-
monitionibus in errore persistit suo, eundemque palliare, incrusta-
re, defendere, propugnare totis viribus allaborat. Nihilofecius
tamen optamus ex animo, ut DEUS Ter Optimus Maximus ipsi pœ-
nitentiam largiatur, ne tandem etiam finaliter indurati exemplum
cum æterno suo exitio præbeat.

§. II.

Quamvis autem in publico Actu Disputatorio Lipsiæ a Cele-
berrimo quodam Viro ita confutatus fuerit, ut nihil ferme amplius
reperiret, quod regeret, ac ne prorsus siluisse videretur, respon-
sionem privato colloquio seponeret: haud tamen alienum a re fue-
rit, alibi quoque Rechenbergianas has nœnias calamo refelli. Quod
A 2 DEO

DEO propitio in presenti facere aggrediemur, de libellis famosis & convitiis, quibus Terministica cohors in defensores Veritatis insurgere consuevit, parum solliciti, memoresque sententiæ illius B. Lutheri, *Es ist ja eine Gnade / wo euch Ligner und Buben schelten.* Tom. I. German. f. 404. a.

§. III.

Summa controversiæ eo redit, *num DOCTRINA DE TERMINO GRATIÆ SIT EXPERS SOLATII, & propterea ex Ecclesia DEI merito eliminanda?* Affirmantem sententiam suam facit universa Ecclesia Evangelica, negantem defendere conatus est Rechenbergius commemorata Disputationis §. XLI. usque ad finem. principio ad Hulfemannum & Geierum provocat, sed quantopere B. Hulfemannus Terministis repugnet, Schediasmate nostro ostendimus. B. Geieri locum quoque perspicua paraphrasi illustravimus, vindicavimusque. Deinde §. XLII. Formulam Concordiæ Artic. XI. p. 808. 820. in subsidium vocat. De ea vero infra erit commodior dicendi locus. Tum ex Ezek. XIII. monet, *Scripturam sacram ad analogiam fidei explicandam & adplicandam esse, non ad nutum aut præconceptas falsas hominum opinionationes trahendam.* Quod utinam in omnibus scriptis & in tota vita sua observasset Rechenbergius! Ita enim nec Enarrationem doctrinæ suæ de termino, nec tot Auctaria & supplementa, nec ipsam hanc nuperam Dissertationem vel consignaturus unquam, vel in dias luminis auras protrusurus fuisset. Nihil enim de Rechenbergiano illo ante mortem gratiæ termino in sacris V. & N. T. literis occurrit: Falsæ sunt & analogiæ fidei e diametro repugnantes opinionationes, quas Rechenbergius & sectatores ejus de foribus gratiæ ante mortem penitus oclusis non ex Divino Verbo, non ex Prophetarum & Apostolorum scriptis, sed ex suo corde insipienter producerunt. Itaque in concilio populi DEI nullus est locus, & in scriptura domus spiritualis Israelis non scribentur, donec abjectis inanibus adinventionibus speculationibusque suis serio resipiscant.

§. IV.

Eadem Paragrapho XLII. fin. Sillogismum conformat, in quem insequentibus paragraphis impetum faciat:

Cujuscunque doctrine assertio hominem in casu tentationis expertem solatii aut desperandum reddere potest, illa est neganda, imo damnanda:

Atqui

Atqui assertio termini gratia ante mortem totaliter indurato, a DEO (ex voluntate consequente judiciaria) fixi, talis est: Ergo.

In eo vero & Majorem sumptionem negat, & Minorem. Majorem instantiis quibusdam infringere annititur. Facile autem animadvertere potuisset Rechenbergius, quam frustraneo maceraret se labore. Nam postea §. XLVI. Majorem sic limitatam concedit: *Cujuscunque doctrina assertio hominem PER SE reddit desperandum, illa seu falsa repudianda venit.* Cur igitur non statim Majorem ita conformavit? Nonne in aprico versantur nostratium querelæ, hypotheses Terminificas per se & propria sua natura & indole ad desperationem tendere? Quid attinebat, instantias ab ejusmodi dogmatibus petere, quæ per se nullam desperationi ansam præbere ipsemet noverat? Cur non statim in arcem causæ invadere maluit? Cur non sine mora ostendendum suscepit, vitium in ipsa de termino gratiæ ante mortem doctrina nequaquam hæere? Quid opus erat, integra folia complere instantiis ita comparatis, ut nihil plane ad infringendam Majorem facerent, dummodo ea recte & ex nostratium sententia concinnaretur?

§. V.

Attamen consideremus instantias illas, videamusque, quanto discrimine a Terminificis hypothesibus separentur. Primum inde desumpsit, quod non omnes, sed solos finaliter credentes electos esse statuamus. *Doctrina* inquit §. XLIII. *de paucorum ex prævisa fide, electione ad æternam vitam a Deo ab æterno facta, Eph. I. 4. que non muratur Rom. XI. 29. instatu gravissima tentationis potest hominem desperandum reddere. Quia tentatus (quod D. Samuel Huberus olim maxime urgebat,) cogitare potest, cum electio sit particularis, & tamen ab æterno (licet ex prævisa fide) certo DEI decreto facta sit; ita ut numerus electorum sit immutabilis, ut nec augeri nec minui possit, juxta Formulam Concord. Artic. XI. p. 801. etiam in hanc tentationem incidere queat; ut persuasum habeat, se non esse in illo paucorum electorum numero a DEO ab æterno constituto.* At vero ingens discrimen inter hanc doctrinam & Terminificas hypotheses intercedit. (1.) Non omnes, sed solos in fide perseverantes Divinitus electos esse Scriptura apertissime docet, Eph. I. 4. Matth. XXII. 14. conf. Marc. XVI. 16. Ebr. X. 38. 39. Itaque nunquam illa vel neganda vel in dubitationem revocanda erit, etiamsi cælum & terra corruiere deberent. At determino gratiæ ante mortem nullum occurrit in Scripturis ve-

rigum, quæ diserte testantur, DEUM tota die expandere manus suas ad populum rebellem, Es. LXV. 2. miserationes DEI omni mane esse novas, Thren. III. 23. Christum ad se vocare omnes oneratos, Matt. XI. 28. gratiam revocatricem ad ipsos ἀπηλυγμένους Ephesios, Cap. IV. 19. ad datos in mentem reprobam Romanos Cap. I. 28. pertinere, quin & obstinatissimis Judæis, de quibus Es. VI. 9. 10. Joh. XII. 40. agitur, hanc gratiam in media excæcatione tam sufficienter fuisse oblatam, ut veritatem Evangelii abunde cognoscere potuissent. Danda igitur est DEO gloria, & rejicienda Terministica opinio, quam in sacris literis rejectam esse videmus. (2.) Siquis paucitate electorum se angat, firmum & immotum solatium est in promptu. *Nemo quidem electus est, nisi finaliter in fide perseverans. At DELUS omnibus & proinde etiam tibi, qui cum tentatione illa conflictaris, fidem offert, Act. XVII. 31. Paratus etiam est, ut te in fide salvifica conservet, dummodo eam ipsemet destinato consilio non abjicias Joh. X. 28. Rom. V. 10. Phil. I. 6. cap. IV. 7. Quod si eam abjeceris, tamen sufficientissimam ad conversionem gratiam tibi usque ad finem vitæ largiri decrevit, Ezek. XVIII. 23. 30. 31. 32. Cap. XXXIII. 11. 1. Tim. II. 1. 6. 2. Pet. III. 9. per quam etiam certissime iterum converteris, modo eam non petulanter rejicias, & repudies. Valeat ergo anxietas illa & mævor. Intuere vulnera Christi, & sanguinem pro te effusum, ex istis fulgebit Prædestinatio. Hæc certe plena sunt veri solidique solatii. Nam si quis Divinam sibi gratiam patere novit, neutiquam necesse habet, ut tempus in numero electorum indagando vana curiositate consumat. Integrum enim ipsi est, Divinam amplecti misericordiam, quam non longe a se remotam, sed præsentem esse, & a DEO sufficientissime offerri ex universalissimis Scripturæ dictis per infallibilem prorsus consequentiam addiscit. Quod si quis vero in hanc tentationem incidat, num janua gratiæ sit occlusa, nullum veri nominis solatium proferre poterit Terminista. An enim DELUS ipsi adhuc gratiam offerat, eumque adhuc salvum fieri velit, ignorat. Itaque nihil amplius superest, nisi ut incertis conjecturis quibusdam erigat tentatum, id est, magis adhuc præcipitem in desperationem agat, cum salus nostra Verbo DEI, non autem incertis quibusdam conjecturis niti debeat. (3) Huberiana sententia nihil solatii in ista tentatione præbere poterat, prout egregie edisseruit B. Hutterus, Explicatione Formulæ Concordiæ pag. 1150. *Observandum est, inquit Coronidis quasi loco, quam bella consolatio ex doctrina Huberi, ad hominem sensu**

sensu ire divine & aeterna damnationis fractum consternatumque; redundare possit. Nam his verbis talis consolandus fuerit. Non est ut dubites, an sis filius Dei, heres vitae aeternae. Quare? Homo enim es, jam vero Deus omnes homines, nemine excepto, sive credat, sive non credat ad vitam aeternam ordinavit & elegit. Quare te quoque elegit: ac proinde haud est, quod desperes de salutis tuae certitudine. Haecenus Huberi consolatio. Sed quid si talis homo inferat: Si illud unicum solatii loco mihi est relictum, quod Deus omnes homines etiam incredulos ad vitam ordinavit & elegit; certe mihi privilegii nihil erit concessum praeter Turcis, Judaeis, gentibus, & aliis impiis ac infidelibus hominibus, qui cum hac sua Electione ad infernum descendunt; Quorsum ergo nunc me convertam? Hic certe Huberus talem hominem sic in desperationis abyssu quasi constitutum vel plane deserat, necessum est, vel abjecto priore delirio, hoc ipsi ad animam revocet, Deum videlicet Praedestinationis decreto inclusisse tantum eos, qui in merito Filii vera fide acquiescant, & tales aeternum salvari. E contrario Ecclesiarum nostrarum doctrina de apertis usque ad mortem gratiae foribus plenissima est abundantissima consolationis. Nam si fores gratiae patent, quid obstat, quo minus eas intret tentatus? Obstat sane Satanas, obstant impiis suis opinionibus Terminista, obstat propria caro & sanguis: verum nec Satanae, nec Terministarum nec propriae carnis habenda est ratio, sed ingrediendum in portas gratiae, & abjicienda incredulitas, per gratiam a Spiritu Sancto tam beneyole oblatam.

§. VI.

Alteram instantiam a Peccato in Spiritum S. depromsit Rechenbergius §. XLIII. XLIV. XLV. At vero (1) ne ipsis quidem Peccatoribus in Spiritum S. gratiam conversionis a DEO denegari ex Act. VII. 51. Cap. XVII. 30. 31. probavimus Confutatione Terministici Erroris pag. 29. Idem apparet ex Ebr. X. 29. Si enim Spiritum gratiae contumelia afficiunt, sequitur, Spiritum GRATIAE iis offerri (2) Peccatum hoc non sua natura, sed propterea irremissibile dici, quod Deus praveriderit, neminem eorum, qui peccatum in Spiritum S. commiserunt, gratiam Divinam admittiturum esse, ex B. Huttero, B. Hunnio, B. Gerharo, & B. Dortheo ostendimus Schematismo ad paginam Rechenbergianam 44. & 60. (3) B. Calovius Tom. X. Systematis pag. 617. expresse profiteretur, Peccatum hoc NON OB DEFECTUM GRATIAE DEI aut expiationis per Christum factae irremissibile esse. Et pag. 615. negat, peccato in Spiritum S. simpliciter gratiae fores clausas esse. Unde intelligi potest, non esse, cur Rechenbergius ad B. Calovium provocet, (4) Dogma de Peccato in Spiritum S.

Ter-

Terministicas opiniones fortissime evertit. Cum enim Christus aperte testetur, nullum aliud peccatum esse irremissibile, uno velut ictu corruiere oportet Terministarum dogma, innumerabilibus hominibus, qui Peccatum in Spiritum S. nequaquam commiserint, tamen januam gratiæ hac in vita præcludi. (5) Nonnulli forte Theologi statuunt, Deum Peccatoribus in Spiritum S. non amplius misericordiam exhibere velle, sed ea peculiaris sententia est, ad quam amplectendam neminem obstringere cupiunt. Interim hæc quoque peculiaris Theologorum quorundam doctrina plurimum a Terministico errore differt. Non urgebo jam, Peccatum in Spiritum S. rarissimum esse, ita ut hodie vix inter viginti vel triginta myriades hominum unus occurrat, qui illud vere pleneque commiserit. Terminista autem gratiæ fores præcludere satagunt multis myriadibus mortalium, sicut ex propriis eorum scriptis ostendimus Confutatione Terministici erroris pag. 9. 10. 13. Imo si quis rigidus paulo in Terministarum sententias inquirere vellet, procul dubio deprehenderet, eos longe maximæ hominum parti terminum gratiæ anti mortem figere; cum ex. gr. Rechenbergius doceat, decem tribus usque ad tempora Apostolorum nullam revocatricem gratiam habuisse, Addit. VIII. pag. 25. med. & ferme omnes hodiernos Judæos, ac gentiles illos, qui præconio Evangelii destituuntur, & per multos in orthodoxo viventes coetu, & fortasse etiam maximam Pontificiorum partem in eam classem compingat. Tota adeo die terminus gratiæ ante mortem occluditur ex Novatorum sententia: sed Peccatum in Spiritum S. multo rarissime occurrit. Ad illud non magnopere urgebo. Id solummodo nunc observare liceat, ita a Theologis irremissibile in Spir. S. peccatum describi, ut tentatus haud difficulter colligere queat, se illud peccatum haudquaquam commisisse. Non enim peccatum in Spiritum S. circa vitam & mores occupatur, sed circa Evangelium: ita ut illud post sufficientem ejus cognitionem plenissima voluntatis libertate & sine ulla coactione aut metu periculi pertinaciter abnegetur, & hostiliter oppugnetur & blasphemetur. Si enim vel ex erronea persuasione & seductione, vel ex metu periculi fiat, erit tantum blasphemia contra Filium Hominis, quam remissibilem esse testatur Christus Matt. XII. 31. 32. Hujus itaque rei facile quis potest esse conscius, quod non post sufficientem cognitionem plenissima voluntatis libertate, &

fine

sine ulla coactione, sine ullius periculi metu Evangelium perraciter & hostiliter & eo, quo nonnulli Phariseorum faciebant, modo abnegaverit, oppugnaverit, blasphemaveritque. Sic B. Aegidius Hunnius, in adolescentia sua a pravis sodalibus ad varia peccata inductus, tandem in eam tentationem incidebat, num in Spiritum S. peccavisset. Cum vero lectioni cuidam interesset, Spangenbergii Margaritam Theologicam apertam reperiebat, incidebatque in eum locum, in quo de Peccato in Spiritum S. agebatur. Hinc animadvertibat, se nequam illud Peccatum admisisse, gratiasque agens Supremo Numini in animo suo statuebat, quod in posterum Deo benedicente pietatis studium consecrari vellet, vid. Melchior Adamus in vita Hunnii pag. 724. An vero Terminus gratiæ jam elapsus sit, secundum Novatores tã obscura & perplexa quæstio est, ut vix maximo labore & difficultate decidi queat. Non magis ergo Terministas juvat instantia hæc, quam Calvinianos, qui itidem ex Peccato in Spiritum S. prætextum arripiunt, ubi Particularismus eorum desperationis arguitur.

§. VII

Ad Minorem progredimur. Atqui assertio termini gratiæ ante mortem, totaliter indurato a DEO (ex voluntate consequente iudiciali) fixi hominem per se reddit desperandum. Negat eam Rechenbergius paragrapho XLVI. & Formulam Concordiæ sibi patrocinari gloriatur. Audiamus ergo, quid ex pia Concordiæ Formula afferat. Ut enim Deus in æterno suo consilio ordinavit, ut Spiritus S. electos per verbum vocet, illuminet, convertat atque omnes illos qui Christum vera fide amplectuntur, justificet, atque in eos æternam salutem conferat; Ita in EODEM SUO CONSILIO DECREVIT, quod eos, qui per verbum vocati illud repudiant, & Spiritui S. (qui in ipsis per verbum efficaciter operari, & efficax esse vult) resistunt, & obstinati in ea contumacia perseverant, INDURARE, REPROBARE, ET ÆTERNÆ DAMNATIONI DEVOVERE VELIT. Et secundum has rationes intelligendum est, quod scriptura dicit: Multos vocatos, paucos vero electos esse. Act. XI pag. 808. Et pagina 820. Magna cura considerandum; QUANDO DOMINUS PECCATA PECCATIS PUNIT, h. e. cum eos, qui aliquando conversi fuerant, propter subsequentem securitatem carnalem, impenitentiam, contumaciam in sceleribus, & propter voluntaria flagitia PUNIT EXCÆCATIONE ET INDURATIONE: id non ita accipiendum esse, quasi Deus nunquam serio voluisset, ut tales ad agnitionem veritatis perveniant. Ut enim hæc voluntas Dei, revelata est; quod Deus

B

omnes

omnes respicientes & in Christum credentes in gratiam recipere velit : ita & hæc est Dei revelata voluntas, quod eos, qui sponte sese a sanctissimo Dei mandato avertunt, in eo inquinazione mundi se denuo implicant, & Satana cor adornant, Spiritumque gratie contumelia afficiunt, severissime punire velit, & quod tales, si in impietate perseveraverint, **INDURANDI, EXCOECANDI, ET IN ÆTERNUM DAMNANDI SINT.** Quid in his est, quod vel minimam speciem præsidii Rechenbergiano dogmati afferat ? Deus de iis, qui resistunt Spiritui S. & obstinati in ea contumacia perseverant, in æterno suo consilio decrevit, quod eos indurare, excæcare, & æternæ damnationi devovere velit. Qua fronte inde exterebrare audeat Rechenbergius, januam gratiæ jam in hac vita claudidi ? Urget, indurationem & excæcationem jam ante mortem fieri. Egregia vero illatio ! Induratio & excæcatio jam fiunt ante mortem ; Ergo etiam ante mortem æternæ damnationi devoventur, omni gratia revocatrice prorsus ablata. Magistratus in animo suo decernit, quod homicidas per lictores in carcerem conjicere, sententiam capitalem contra eos pronuntiare, & executioni dare velit. Atqui sæpe carceri mandantur, antequam capitalis sententia pronuntietur. Ergone etiam necessarium est, ut sententia capitalis pronuntietur, antequam pronuntietur, & duo contradictoria simul vera ? Aliam eamque magis adhuc cognatam instantiam fore proclive est. Deus decrevit, quod pertinaces gratiæ contemptores indurare, excæcare, & in ignem infernalem actu proturbare velit. Atqui jam ante mortem indurantur, & excæcantur. Ergo secundum Rechenbergianam inferendi rationem jam ante obitum in ignem infernalem actu proturbantur. En quam ficulneis consequentiis Terministæ nitantur ! De Pharaone monet Formula Concordiæ, *quod cum Dominus ipsi verbum ac voluntatem suam annunciari curaret : Pharaon vero nihilominus ex proposito & destinata malitia simpliciter, ADVERSUS OMNES EXHORTATIONES ET ADMONITIONES contumaciter insurgeret : Dominus manum ab eo suam retraxerit, eum deseruerit ; atque ita cor ipsius induratum sit, & Dominus justum judicium suum adversus eum executus sit.* Perperam igitur Rechenbergius ad Ex. IX. 16. provocat. Adhuc postea enim DEUS exhortationes & admonitiones suas Pharaoni per Mosen & Aronem proponi curavit. Ex. X. 3. seqq. Nondum itaque Ex. IX. 16. clauderentur fores gratiæ. Verissimum est, quod Deus manum a Pharaone retraxerit. Expanditad

panditad impium Regem manus suas, quoties Mosen ad eum misit, quoties miraculum edidit, quoties alia ratione & vel per proprios servos (Ex. X. 7.) cor ejus tetigit. Sed retraxit etiam manum, deseruitque, quoties oblatam gratiam repudiavit, cum Deus nec Pharaonem nec alios per vim & obtorto quasi collo in cœlum rapere soleat. Idenim infra dignitatem cœlestis gaudii foret, irresistibiliter obrudi invitis & repugnantibus. Ita cor Pharaonis indies magis magisque induratum est. Tandem etiam mensura peccatorum prorsus impleta accessit finalis induratio & executio judicii, dum præcipitatus in mare interiit, Ex Deut XXVIII. 28. Es. VI. 8. Ebr. III. 7. 8. Terministicam opinionem profligavimus Confutatione Terministici Erroris pag. 38. 42. 25. Ebr. VI. 4. agitur de Peccato in Spiritum S. de quo paulo ante commemoravimus, quantum suffecerit. Ebr. XII. 15. 16. 17. itidem de hoc peccato sermo est, videatur Seb. Schmidii *kürze Erklärung* pag. 732. 733. B. Dannhauerum alienum a Terministicis portentis fuisse Schediasmate nostro ostendimus. Nec minus B. Wilhelmum Lyserum, & B. Seb. Schmidium a Terminismi suspicione vindicavimus.

§. VIII.

Subtili acumine se uti Rechenbergius arbitratur, dum §. XLVIII. init. disputat, *mortem corporalem tantum passionem hominis esse, adeoque nullum in gratie & salutis anima vel conferenda vel deneganda influxum causalem habere posse. Non enim hominem, quia moriatur, omni gratia exidere, & damnari, sed quia non perseveranter & finaliter credit.* Quid vero hoc ad rem facit? Ob mortem in se spectatam hominem non damnari novimus, cum fideles per mortem ex regno gratiæ in regnum gloriæ transferantur. At Scripturæ docent, in hac, non in altera vita esse tempus poenitentiae. Si ergo homo propria culpa hoc tempus prætermittat, & ad aternitatem sine serâ poenitentia transferatur, fores gratiæ in aeternum clausas habebit. *Constitutum enim hominibus est, semel mori, postea vero judicium.* Ebr. IX. 27. Joannis III. 18. de omnibus, qui in incrudelitate obeunt, sermo est. Si ergo ex phrasi *jam judicatus est*, terminus gratiæ ante mortem esse posset, univertis, qui tandem damnantur, jam in hac vita fores gratiæ clausæ essent, quod tamen Rechenbergius ipse negat. Rom. I. 28. Confutatione Terministici erroris pag. 58. 59. abunde vindicavimus. Hulfemannii verba Rechenbergio ediametro repugnant.

gnant. Statuit enim, ipsis etiam Peccatoribus in Spiritum S. (de quibus Paulus Heb. VI. 4. loquitur,) *communem & efficientem gratiam non deesse.* Itaque nec iis erunt fores gratiæ prorsus occlusæ. *Hominis penitus indurati conditionem non aliam esse, quam Epulonem extra omnem veniæ spem positi, non simpliciter, sed pro substrata materia accipiendum est, hominem videlicet, quando & quamdiu Divinam gratiam pertinaciter repudiat, non magis sibi in isto statu veniam polliceri posse, quam Epulonem in inferno.* Inde vero minime inferre licet, Deum nolle ejusmodi homini gratiam suam largiri, ut ex isto statu per veram pœnitentiam in alium transferatur. Similia enim ultra suum tertium extendi haud decet. Quantopere totus Jeremias Terministis adversetur, clarissimis exemplis Confutatione Terministici Erroris pag. 40. 41. evicimus, adversus quam adversarii in hunc usque diem ne mutire quidem ausi sunt.

§. IX.

Paragrapho XLIX. nihil responsione dignum attulit Rechenbergius. Itaque sine mora ad §. L. nos convertimus. Illâ testimonia quædam ex B. Luthero aliisque Theologis allegat, sed ita comparata, ut nullis fidiculis inde Terminismum extorquere liceat. Tomo IV. Altenb. pag. 544. de Peccato in Spiritum S. commentatur, quod irremissibile esse haud gravatim confitemur. Pagina 545. Megalander eos, qui manifesta peccata defendunt, & pro peccatis haberi nolunt, non simpliciter Peccatoribus in Spiritum S. annumerat, sed aliquo pacto iis affines esse docet, (*neben dieser magstu nun auch mit zehlen*) Qui aperta peccata tuentur, contra gratiam & remissionem peccatorum omnino pugnant. Num vero Rechenbergius omnibus illis fores gratiæ prorsus præclusas esse statuet, qui manifesta peccata approbant, ac defendunt? Nonne persæpe contingit, ut homines contra gratiam & remissionem peccatorum pugnantestandem se a gratia Spiritus S. superari patiantur, atque sic convertantur. Nec magis ex verbis illis, *ist nun nicht mehr eine menschliche Sünde / sondern eine verzweifelte Teufelische Bosheit / sequitur, fores gratiæ penitus jam ante mortem claudi.* Si quis cum Corinthio illo I. Ep. V. 1. novercam matrimonio sibi jungeret, nemo in Saxonia hac phrasi uti vereretur, *es sey eine unmenschliche verzweifelte teufelische Bosheit.* Attantum abest, ut Corinthio isti fores gratiæ clausæ fuerint, ut actu sit conversus. 2. Cor. II. 6. 7. 8. De Sodomia

Sodomia eandem phrasin merito adhibueris. At tales erant Corinthiorum nonnulli ante conversionem & justificationem suam. 1. Cor. VI. 9. II. Tom. V. Altenb. f. 929. summo jure docet Lutherus, nimis diu cunctari, qui pœnitentiam tamdiu differant, donec hora decretoria ingruat, & mors ac Diabolus suis procellis irruant. Quis nostratum hoc inficiatur? Sane nimis diu cunctatus erat Saulus, dum gratiam per Stephani aliorumque præconium oblatam repudiaverat, cum gratia Spiritus S. tantæ dignitatis sit, ut statim & sine mora suscipimereatur. Nec dubium est, quin per læpe ea de re in animo suo doluerit, quod tamdiu in sua incredulitate perstitisset. Interim fores gratiæ haudquaquam fuerunt clausæ, quandoquidem in cœlis jam triumphat. Multo magis de iis, qui usque ad mortem Pœnitentiam differunt, dicere licebat Luthero, *es sey zu lange geharret.* Tom. VII. Altenb. f. 151. docet Lutherus, *patere gratiam, wenn man in der Zeit wiederum zu den Weinstock / (das ist / zu der Lehr und Glauben Christi) käme.* Itaque in hac vita, quæ tempore constat, vid. Gen. I. 14. Ps. XCV. 7. Ebr. III. 7. 13. datur pœnitentia, in altera vita, ubi nullum tempus est, eam locum nullo pacto habere Orthodoxi contra fanaticos summo consensu docent. Pharao & Judas ad pœnitentiam non poterant reverti, quia nolebant, sed Spiritui S. ad pœnitentiam revocanti pertinaciter repugnabant. Unde B. Lutherus accurate hunc ordinem servat, *quod nolint & nequeant redire.* Quod vero non nisi in morte iis fores gratiæ oclusas docuerit, Schediasmate ex Tomo IV. Lat. Jen. fol. 792. a. f. & b. in. ac Colloqu. mensal. fol. 105. a. f. Edit. Francof. de A. 1593. evicimus. Quod ab eo etiam procul dubio hausit B. Matthesius, Concione ultima in Cap. I. Johannis pag. 156. sic scribens: *Wenn er auch schon Adams Ubertretung / und Manassa, Davidis, Juda, und des Herrn Christi Kreuziger und aller Ubelthäter wirkliche und thetliche Sünde auf sich hette / so ergreiffe er doch nur alleine diesen Treger und Versöhner aller seiner Sünden / Christum / welches Blut / Opffer / Todt / Verdienst / Fürbitte / und kräftige Wirkung grösser und mechtiger ist / denn der ganzen Welt Sünde.* Dum vero Rechenbergius Tom. VII. fol. 271. & 272. Orthodoxis opponit, charitatem Christianam gravissime violat. Nonne enim nostrates maximo zelo docent, impossibile esse, ut adulterium, fornicatio & avaritia cum vera fide constant? Interim adulteris etiam, scortatoribus, & avaris Divinam

gratiam ad conversionem patere ab Apostolo Paulo i. Cor. 9. 10. 11. quin & ab ipso Christo Matt. XXI. 31. didicerunt. Qui poenitentiam agere nolunt, postea frustra quærunt mitigationem poenarum tum in hac vita, tum in altera. In hac quidem, quod ad temporales attinet, in altera vero, quod ad æternas, Tom. VIII. fol. 677. Sic Epulo petebat, ut Lazarus vel extrema digiti parte in aquam intincta refrigeraret linguam ejus; sed in vanum. Luc. XVI. 24. Tom. IX. Altenb. fol. 1558. vindicavit Dominus Christianus Reineccius, Vir præclaris pro veritate scriptis egregie de Ecclesia meritis Sect. IV. Epitomes pag. 678. Et quis sibi persuaderi pateretur, Terministica portenta vel in mentem venisse B. Luthero, qui innumerabilibus locis ea scripsit, quæ cum Terministarum placitis apertissime pugnant? *Quid poeniteas inquit, si incertus sis, an remittantur peccata tua? Hac ratione non docentur impoenitentes & securi, ad incipiendam poenitentiam.* Tomo I. Lat. Jen. fol. 520. b. in. At vero, si secundum Rechenbergianam sententiam jam in hac vita multis hominibus terminus gratiæ fixus esset, ita ut eo elapso nulla ius peccatorum remissio obtingere posset, nemini certo esse liceret, an ipsi retinenda, vel remittenda peccata forent. Eodem Tomo fol. 339. b. f. docet, hoc esse omnium gravissimum peccatum; existimare, quod & in verbo suo signo & opere, Deus mentiatur, item existimare, quod dicat & promittat, quæ præstare nunquam velit. Id autem DEO affingunt Terministica, dum per multis hominibus gratiam amplius largiri nolle disputant, licet illis Verbum adhuc prædicetur, & sacramenta exhibeantur. Tomo III. fol. 156. ad eosdem illos, qui sunt ita excacati, ut DEUM neque noscant neque invenient, quantumvis quærant, applicat votum illud; *Utinam saperent & prudentes essent in hoc, & novissima intelligerent.* Fol. 362. b. fin. hoc monito lectorem instruit. *Quicquid suggerit Satan, simpliciter avertendus est animus, claudendi oculi & aures, ne quicquam vel videamus præter Verbum promissionis de Christo, & de bona voluntate Patris, qui Filium suum pro nobis tradidit, Sicut dicit Job. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut unigenitum suum Filium daret. Quicquid præter hanc voluntatem placati & faventis Dei Satan suggererit, hoc tanquam volatiles & inanes cogitationes animo ejice.* Proinde eliminandæ animo sunt inanes & volatiles cogitationes, quas satanas per Terministicam impietatem suggerit. Fol. 435. ex Ef. LXV. 2. inculcat, *Deum expandere manus suas, se offerre, benefacere, rogare, comminari, idque QUOTIDIE. Sed eos ridere expansas manus, Prophetas occidere, & ire viam non bonam, secundum*

dum cogitationes suas, Fol. 484. a. f. docet Sodomaeorum terminum in morte expirasse. Sicut inquit, & in Abrahamo videmus, qui tanta veneratione pro Sodomorum salute oravit, ut etiam differret iudicium Dei, sed nihil promovit, poenitere noluerunt. Itaque tandem venit super eos ira Dei, & ad unum omnes sunt extincti Tomo IV. fol. 324. b. m. Matt. XI. 28. non coarctat ad homines peccatorum magnitudinem jam agnoscentes, sed Christum ultro invitare omnes, & adco velle, ut nolentes ultro accersat, vocet, jubeat, urgeat, petat & omnibus modis tentet, ut ipsum revelantem audire velint. Fol. 381. b. med. admonet, tales peccatores, qui peccatores sunt, & tamen non sentiant se esse peccatores, sed praefracta fronte perrumpant, se justificent, verbum Dei persequantur, procul arcendos esse ab omni misericordia, & ira dicta eis proponenda, quibus Deus non misericordiam sed aeternas minatur poenas, sicut est sententia primi praecepti, Ego sum Deus Zelotes, visitans iniquitatem Patrum in tertiam & quartam generationem. Proponendae etiam esse exempla irae, interitum Sodomorum, Diluvii super omnem carnem effusionem, direptionem populi sancti, & quae alia horribilia spectacula iudicii & irae Dei in scripturis exsunt. Cur vero? Ut deducantur INSENSATI & impenitentes peccatores ad cognitionem sui, & serio incipiant implorare misericordiam. Fol. 806. a. m. verbum Dei vocat instrumentum perpetuum, per quod movere, accendere, illuminare homines velit Deus, imo prorsus mutare, ut qui haecenus fuerunt securi, primo incipiant metuere iram Dei, & iudicium, ac emendant vitam. Quod si autem DEUS perpetuo vult illuminare homines per verbum suum, nec totaliter induratos ab hac voluntate Dei excludi par est. In Catechismo Majori pag. 412. ponderosissimis hisce verbis utitur. Et ob hos ipsos duros & praefractos homines, qui existimant, Deum, quia ad tempus continet, eosque secure sua potentia frui permittit, vel ignarum plane esse istarum rerum, vel earum cura non affici, tanta necessario utitur plectendi severitate, ut neque natorum natos oblivioni possit tradere, ut QUIISQUE haec repetens animo tantam animi securitatem & contemptum emendet, & videat Deum non jocari. Nam illi ipsi sunt, quos purat & perstringit, ita inquit: Qui me oderunt, hoc est, qui propria freti fiducia insolenter intumescunt, atque ferociant, qui QUICQUID pro concione illis dicatur, audire recusant, qui correpti, ut priusquam obruantur supplicio, flagitiosam vitam emendant, in furorem ac rabiem vertuntur, ut ita omnibus modis iram Dei egregie promoveantur. En quatenus pia B. Lutheri doctrina Terministarum hypothesebus adversetur. Quando igitur infelices Terministarum Promachi Megalandrum in suas partes abripere conan-

conantur , merito ad eos accommodabitur Spangenbergii querela, daß solche Leute gleich woll wieder ihr Gewissen sich des Lutheri un seiner Schrifften / ihre Irthumb darunter bey den Einfältigen mit ungründe zu beschöner rühnten / und auch bisweilen Zeugniß aus seinen Büchern anzögen / geschehe aus Gottloser fürgefazter Tollkühnheit / und ganz verstockter und unverschämpter Bosheit. Praefatione Concioni VIII. in memoriam Lutheri præmissa fol. A. pag. 4. fin. & 5. in it. Comm. in Gen. Tomo III. primæ Noribergicæ Editionis fol. 214. a. docet, etiã Lutherus, *Portam Absolutionis NUN QUAM clausam esse debere peccatoribus, Er falle so tieff / als immer er wolle.* Tom. IV. Gen. fol. 30. inculcat, *NE QUIS QUAM propter peccata sua animi despondeat, Deumque peccatoribus dicere admonet, si es lapsus, revertere, ANILA MISERICORDIÆ TIBI PATET.* Tomo V. Germ. fol. 515. 4. profitetur, wañ er noch so viel Sünde gethan hatte / ja mehr denn zehen Welt thun köndten / so wisse er doch / daß Christus Tod und Auferstehung viel grösser sey. Alia adhuc Lutheri testimonia, Schediasmate nostro passim adduximus. Obiter & illud observare liceat, non in rigore semper sumendū esse in B. Lutheri scriptis terminum *irremissibilis vel inexpiabilis* peccati. Sic in Post. domest. fol. 333. a. legitur, Deum omnia peccata remittere, sed superbiam remittere nec posse nec velle. Neque tamen quisquam tam absurdus erit, ut sibi imaginetur, nullum superbum converti, veniamque consequi posse.

§. X.

Luthero alios Theologos eadem Paragrapho L. jungit Rechenbergius, sed eadem injuria. Hunnii locum Schediasmate nostro paraphrasi illustravimus. Hutterus in Irenico vere Christiano c. 28. art. 3. p. 90. seqq. scribit, *quod Deus ejusmodi præfractis & induratis peccatoribus suam gratiam prius oblatam retrabat, & hominem deserat.* Quid illud ad præsentem controversiam facit? Si ex desertione statim sequitur oclusio januæ gratiæ, omnes a DEO desertos aeternum damnari, nec unquam converti necesse est: quod tamen ne ipse quidem Rechenbergius statuit. Quin & B. Hutterus Explicatione Formulæ Concordiæ p. 1076. fin. & 1077. in. diserte docet, *quod DEUS etiam erga hujusmodi populos, ex quibus ne unum quidem conversum iri perspicissimum habeat, & præfractos istos obstinatosque contemtores Verbi, misericordiam suam SEMPER SUFFICIENTISSIME declarat et in eo, quod nulla absoluto decreto ipsos ab aditu Ecclesiæ prohibuerit, sed SEMPER FAMAM de*
vera

vero cultu Dei ad ipsos pervenire sinat, ut forte *ABJECTA ILLA INEX-
PUGNABILI CONTUMACIA* inquirant de vero illo cultu Dei, & ad eternam
tantum societatem Ecclesie sese aggregent, externum auditum verbo predicato
præbeant. Quod si facerent, tum certe Deus memor promissionis suæ per audi-
tum illum verbi, virtute Spiritus S. illos etiam converteret, & fide salvifica do-
naret. Geierus cum B. Luthero & Formula Concordiæ sed non cum
Rechenbergio sentit, quando Comm. in Pf. XXXII. 16. scribit, *Tempus gratiæ non esse illimitatum, aut in hominis arbitrio positum: verum a Deo
benignissimo ratione loci, temporis persone modi sapientissime determinatum,*
Luc. XIX. 41. Jes. XLIX. 8. c. LV. 6. Ps. CII. 14. LIX. 14. 1. Cor. VI. 2. Prov. I. 24.
Nam quod gratia terminum habeat, extra controversiam est: quod
vero ratione oblationis æternæ salutis jam in hac vita ante mortem
constitutus sit terminus iste, id a Rechenbergio evincendum erat.
Dum B. Hulsemannum Vindic. Scrart. XIV. pag. 87. in suas partes
pertrahere conatur, satis ostendit, quod œconomiam voluntatis
antedecedentis & consequentis minus distincte consideraverit. Ni-
mirum voluntatem antecedentem & consequentem duplici præci-
pue modo considerari par est. Interdum respicitur ad ipsam actua-
lem salvationem vel damnationem hominis. Ita voluntas antec-
edens durat usque ad mortem: in morte vero demum incipit volun-
tas consequens, ut homo vel in æternam salutem transferatur, siqui-
dem in vera fide obiit, vel præceptis agatur in æternam da-
mnationem, ubi fidem finaliter repudiavit. Deinde consideratur vo-
luntas tum antecedens tum consequens respectu vocationis ad poe-
nitentiam. Atque hic semper arcte conjungitur antecedens volun-
tas cum consequente. Ex causa. Voluntas Dei antecedens erat res-
pectu Sauli, *offeram ipsi gratiam regenerationis per circumcisionem.* Affe-
rebatur etiam ad circumcisionem Saulus: itaque voluntate conse-
quente regenerabatur. Porro voluntas Divina antecedens erat,
conservabo Saulum in fide per Sacramentum circumcisionis collatum. Sed cum
Saulus conservatricem hanc gratiam rejiceret, & Pharisaicis potius
traditionibus quam Divino Verbo aures præberet: Deus eum volun-
tate consequente deserebat, iustoque iudicio ei auferebat gratiam
justificationis & inhabitationis Spiritus S. Interim non desinebat
DEUS eum ad poenitentiam revocare per Apostolos, ut & per præ-
conium Stephani voluntate antecedente. At quia Saulus
animum suum contra præconium Apostolorum & Stephani obdu-
rabat,

C

rabat, Deus voluntate consequente judiciaria in incredulitate sua eum relinquebat, & peccata ejus puniebat peccatis, sic ut ob impenitentiam ejus & antegressam concomitantemque contumaciam non impediret, quo minus eadem Stephani approbaret, de ea lataretur, a Sacerdote summo peteret & acciperet epistolas Damascum ad Synagogas, animo Christianos ulterius persequendi. Neque tamen propterea fores gratiae claudebantur. In itinere Filius Dei ipsi apparebat, concionemque habebat tum legalem, tum Evangelicam. Legalem quidem, dum projectum in terram increpabat, *Saul, Saul, quid me persequeris, durum tibi adversus stimulum calcitrare, Act. XXVI. 14.* Evangelicam vero, dum monebat se esse Jesum Nazarenum, velle autem, ut surgeret, & staret super pedes suos: *ad hoc enim se ei apparuisse, ut designaret eum ministrum & testem eorum quae vidisset, & eorum, in quibus se ipsi conspiciendum prebiturus esset. Ervens eum ex populo & gentibus, ad quas nunc eum esset missurus: ut aperiret oculos eorum, ut converteret a tenebris ad lucem & potestate Satanae ad Deum, ad accipiendum remissionem peccatorum, & sortem inter sanctificatos, fide in Christum.* Cum itaque non resisteret Paulus, voluntate consequente ipsi salvifica conferebatur fides. Iam nullo negotio intelligi potest, quid sibi voluerit B. Hulfemannus. Cavendum est, inquit, ne terminum ad quem voluntatis antecedentis ponamus ultra voluntariam contumaciam hominis, aut primam vocationem per Evangelium. Ab his enim terminis initium capit voluntas consequens, seu praemia in hominem decernat, quae initia, sive qui cardines sumendi sunt ex particulis conditionalibus & objectis, de quibus predicantur, ut dicitis alleg. Pf. LXXXI. si populus meus audiverit &c. Initium voluntatis consequentis seu decretum de beneficio conferendo sit ab auscultatione, ita contrario Jer. XVIII. si averterit se, paenitebit me &c. Sole clarius est, meritissimum Virum neutiquam in ea versatum fuisse sententia, post primam voluntariam contumaciam hominis, vel post primum initium voluntatis consequentis decernentis supplicia janua gratiae viventibus claudi. Expresse enim adducit Jer. XVIII. 10. Eo vero loco proxime antecedentibus versiculis Deus testatur, se repente locuturum adversus gentem & regnum, ut eradicet, destruat, & disperdat illud (en voluntatem consequentem judiciariam!) Tantum autem abest, ut tum janua gratiae statim pracludatur, ut Deus addat, si paenitentiam egerit gens illa, se etiam paenitentia ductum iri super malo, quod cogitasset, ut faceret ei. Itaque sententia B. Hulfemanni eo redit, cavendum esse,

esse, ne terminum voluntatis antecedentis *solitariae* spectatae ponamus ultra voluntariam contumaciam hominis, aut primam vocationem per Evangelium. Tum enim confestim incipit voluntas consequens, quæ cum voluntate antecedente in oblatione gratiæ individuo nexu ita conjungitur, quemadmodum paulo ante edisseruimus. Nec dubito, quin Rechenbergiani de termino gratiæ errores magna ex parte inde propullulaverint, quod de voluntate antecedente & consequente sibi confusaneos formaverit conceptus. Quamvis enim perpetuo ferme distinctionem inter voluntatem antecedentem & consequentem in ore gerat, nimis tamen manifeste patet, quod utriusque naturam & indolem minus distincte accurate consideraverit.

§. XI.

Nondum dimittenda nobis est Rechenbergiana hæc paragraphus. Gloriat^{ur} enim, *terminum gratiæ ante mortem propterea docendum esse, ne per falsa & conficta solatia, contumaces peccatores in securitate sua confirmantur, ac inani spe subitaneæ conversionis in ultimo vita halitu expectanda latentur & æternum pereant. Periculum enim & damnum animarum ex isthac falsi solatii persuasione, quod omnibus penitus jam induratis in agone ultimo fores gratiæ pateant, prognasci. Quod siquidem veritati consentaneum esset, orthodoxis & piis in castra Terministarum plenius vexillis transeundum foret. Absit enim, ut ullum dogma vel proferatur in medium, vel etiam defendatur, quod securitati & contumaciæ mortalium confirmandæ & alendæ inserviat. Summis potius viribus occurrendum resistendumque est pertinaciæ & securitati hominum, tum omni ætate, tum nostra in primis, qua contumacia & securitas profundissimas radices in animis mortalium egerunt: prout vel exemplo Pietificæ cohortis patet, quæ hæresium suarum somno tam secure indormit, ut nec clarissima veritatis luce, nec severissimis Divinæ vindictæ exemplis se fuscitari patiatur. Verum enim vero falsissimum est, vel nostram doctrinam ad securitatem alendam, vel Terministicas opiniones ad eam evellendam minuendamque quicquam conferre. Et enim (I.) Paulus Apostolus aperte testatur, Rom II. 4. 5. *divitias benignitatis & tolerantie & longanimitatis Divinæ, quas contumaces peccatores secundum duritiam suam & corpenitere nescium contemnunt, thesaurizantes sibi ipsi iram in die iræ, & revelationis justii judicii Dei, illos ad penitentiam ducere.* Jam vero maxime*

fibi invicem repugnant, *ducere ad pœnitentiam, & in securitate confirmare.* Si ergo dogma de patentibus usque ad mortem gratiæ foribus, ex quo divitiæ benignitatis & tolerantia divini inprimis apparent, totaliter induratos ad pœnitentiam ducit, nullo pacto eos in securitate confirmat. Atque hoc tam apertum clarumque esse judicat Apostolus, ut pudore suffundi oporteat, quicumque illud cognitum non habeat ac perspèctum, *An divitiæ benignitatis contemnis, IGNORANS, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te ducat?* Quisquis adeo nostram vel potius omnium Prophetarum & Apostolorum de gratia Supremi Numinis usque ad finem vitæ cunctis patente doctrinam cum impuro Terministarum grege calumniatus fuerit, ac si viam ad securitatem sternat, ille se in densissimis tenebris & gravissima maximeque erubescenda ignorantia versari sciat. (2) Quo major est Divina benignitas, eo festinantius illam homines amplecti debent. Itaque non procrastinanda propterea pœnitentia, quod sciamus, fores gratiæ non nisi in morte claudi: Sed ruptis omnibus moris quam citissime agenda. (3) Si patientes usque ad obitum gratiæ fores ad alendam securitatem facerent, etiam remissio peccatorum Aaroni, Davidi, Petro, Paulo facta, idololatriæ, adulterio, perjuriis & abnegationi, blasphemis que ansam præberent. Falsum est posterius: cum exempla ista in Scripturis non propterea commemorentur, ut homines labantur, & idolorum cultu, adulterio, similibusque aliis sceleribus se contaminent, sed ut lapsi convertantur, & surgant. Ergo & prius. Sic Paulus ponderosissimis verbis docet, *sibi blasphemus & persecutori misericordiam contigisse, ut in ipso primo demonstraret JESUS CHRISTUS omnem longanimitatem, IN EXEMPLUM illis, qui credituri essent in ipsum vitam æternam I. Tim. I. 16.* (4) Recte adeo Patres primitivæ Ecclesiæ dogma hoc inculcarunt lapsis, non certe, ut securitatem iis ingenerarent, sed ut eos ad emendationem inflammarent. Nota Historia est, quæ in Vitis Patrum per Georgium Majorem cum Præfatione B. Lutheri editis, pagina 225. præmissa inscriptione hac, *peccantibus semper surgendum, & agenda pœnitentiam, edificatur.* Cum quidam Abbatem Sysojum frequenter talem sermonem requireret, quid faciam pater quoniam cecidi, respondit, *surgere.* At ille respondit, *Exurrexi.* Et iterum se cecidisse confessus est. At senex. *Et iterum surgere.* Cum autem frater frequenter se surrexisse, & frequenter se cecidisse narraret, eodem

dem sermone senex utebatur, exclamans. Non cesses exurgere fili. Cui frater, *USQUE QUO* possum surgere, explana. Tunc senex ait. Quousque aut in bone opere, aut in malo deprehensus OCCUMBAS; In quo enim opere homo deprehensus fuerit, in eo iudicabitur. (5) Ad securitatem excutiendam sufficientissima efficacia inest Divinae legi, quæ omnibus impenitentibus denunciat iram DEI, & æternam damnationem. Hæc doctrina est malleus petras conterens Jer. XXIII. 29. Ea qui se commoveri non patitur, nec securitatem abjicit, etiamsi millies Terministicas audiverit fabulas. (6) Stolidissima foret argumentatio: Deus gratiam conversionis usque ad finem vitæ omnibus offert: Ergo penitentia procrastinanda. Quis enim novit, quousque Deus ipsi vitam prorogaturus sit? Ipsum vitæ principium est exordium mortis, quam in sinu homines gestant, ignari tamen, quæ dies, quæ hora, quod momentum vitæ finem allaturum sit. Quid cras futurum sit, nescimus. Qualis enim est vita nostra? vapor est, qui per exiguum tempus apparet, & deinde disparet, Jac. IV. 14. Homines somnium sunt, & graminis instar, quod mane florens adolescit, & vespere arefcit recisum. Ævum hominis instar nihili est coram Deo. Quandocumque summus Imperator jusserit, ut mortales hujus vitæ statione excedant, abeundum est, nec si omnes omnia sua consilia conferant, auxilii quicquam afferent, vel unicum momentum morientibus lucrabuntur. Multos punctum temporis firmos valentes & in flore ætatis constitutos abstulit. Quod si ergo mors inopinata ineptos hosce procrastinatores in ipso pœnitentiæ differendæ consilio oppresserit, actum erit de æterna eorum salute. Nec ulla dubitandi causa est, quin innumerabilis eorum multitudo detur, quos mors inexpectata abripuit, frustra nunc in inferno cum divite epulone clamantes, frustra olim cum virginibus fatuis die iudicii pulsuros, ubi nemo aperiet januam gratiæ, quam iustissimus iudex ob finalem incredulitatem occlusit. (7.) Etiam si homo pœnitendi moras necestes affigatur lecto, & paulatim vi morbi lentioris exhaustur, horamque decretoriam imminere animadvertat, tamen certus esse non potest, se in morte non repudiaturum esse gratiam, quam eo usque pertinacissime rejecit. Sane tantæ sunt Divinae longanimitatis divitiæ, ut induratissimos quoque homines usque ad extremum halitum ad pœnitentiam ducant. Nec in hominis potestate est, ut sibi ipsi terminum gratiæ ante mortem figat, cum supremæ

Majestati Dei repugnet, ut homo claudat fores, quam diu eas Deus aperit, vid. Apoc. III. 7. & conferatur Tractatus noster de Cœna Domini a Corruptelis Speneri vindicata pag. 58. usque 64. ubi immotis argumentis evicimus, quod homo sibi ipsi terminum gratiæ ante mortem constituere nequeat. Interim gratia non est irresistibilis, nec Deus homines ad salutem æternam amplectendam cogit. Quapropter fieri omnino poterit, ut ejusmodi procrastinator in ultima vitæ linea servet animum obduratum, & Satanæ ad finalem impœnitentiam incitanti morem gerat, ac spreta Divina benignitate diem eadem pertinacia obeat, qua Spiritui Sancto resistit, cum adhuc firma valetudine uteretur. Magna præconventionis vis est, & peccandi amor pœnitentiæ procrastinatione minime minuitur, sed crescit in dies & augetur. B. Lutherum Virum pietatis studiosissimum ea tentatione adoriebatur Satanus, ut S. Cœnæ usum modo in otidium differret, quo melius præparatus accederet. Quod cum effluxisset, adhuc alia hebdomas eandem ob causam prætermittenda videbatur. Hac elapsa, iterum id agebat Diabolus, ut B. Lutherus insequentem diem Dominicum expectaret, nec unquam procrastinationum finis fuisset, nisi B. Vir animadversis Satanæ machinationibus sine mora moras omnes abrupisset. Talia si piis eveniunt, ubi se ad S. Cœnæ usum paulisper differendum adduci patiuntur, quid non impiis pœnitentiam de die in diem procrastinantibus fiet? Habemus latronis in cruce conversi exemplum. Nec existimandum est, illud minus recte omnibus proponi, qui usque ad extrema vivendi spatia pœnitentiam distulerunt. *Quæ enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Rom. XV. 4. Proinde recte & pie faciunt Verbi Divini præcones, dum quemlibet, qui in impœnitentia eo usque persistit, in illud intueri jubent, ut quando impietatem ejus in vita consecutus fuit, pœnitentiam in morte imiteretur. Interim haud sine gravi causâ alterius latronis mentio simul in Scripturis injicitur. Certe non minus eum Divina misericordia ad pœnitentiam revocare cupiebat. Quemadmodum unus, ita & alter pendeat juxta latus Redemptoris, ut uterque omnia quæ agebantur, æque videret audiretque. Imo isti, qui in incredulitate permanebat, peculiariter eveniebat illud, ut proprii focii conversionem videret, eundemque pœnitentiæ præconem memorabili exemplo haberet, qui antea in flagitiis adjutor fuerat. Nihilofecius in incredulitate perseverabat sua.

sua. Sicut igitur conversi latronis exemplo apparet, nemini vel in extremo mortis agone desperandum esse, eo quod in hac vita gratia conversionis nunquam a DEO denegetur: ita vicissim finalis alterius impœnitentia docet, quam præfracte in ipso obitu misericordiam Divinam contemnere soleant, qui firma adhuc valetudine fruentes nullum ei locum relinquere voluerunt. (8.) Qui in misero versatur statu, eo quamprimum liberari cupit. Jam vero miserima omnium conditio est, qui peccatis dant operam. Carent remissione peccatorum, non sunt filii DEI, sed hostes, non admittit preces eorum DEUS, sed abominatur. Quicquid agendum susceperint, maledictionem comitem habent: ubicunque steterint, cubuerint, sederint, Divinam indignationem, diraque omnia secum circumferunt, non effugitari ea, quocunque se contulerint, abderintue. Sanctissimi Spiritus templa cum esse nolint, cloacæ & mancipia Satanæ sunt, a quo per innumerabilia flagitiorum genera horribili tyrannide rapiuntur. Quis arthritide, cancro, lepra ita delectatur, ut non nisi post annos aliquot, veletiam in summa senectute demum iis liberari cupiat, quis ex navi prolapsus versari diu in periculo, nec statim extrahi optat? quis flammæ ades proprias corripienti sponte alimenta vel per unicum momentum præbet? quis si bi inter truculentissimos leones, quorum fauces immani jam hiatu diductas videt, per aliquod temporis spatium data opera hærendum esse arbitratur? quis in parte felicitatis ponit, si in gravissima paupertate, in caliginosissimo carcere, in teterrimo squalore diutius permanere queat? Qui are alieno sic premitur, ut ei dissolvendo nunquam suffecturus sit, in mora accipiendi esse non solet, ubi amplissimæ opes munifice offeruntur: nulla Respublica sævissimos hostes adventare intelligens, munimentorum curam, donec in portas irrumpat, differendam esse existimat, si sapit: nemo ea in re sciens volensque tarditati studet, in qua omnem moram pœnitendâ pudendamque esse novit. Nonne igitur inconsideratissimæ dementissimæq; temeritatis est, pœnitentiam differre? Quantum quæso ludibrii procrastinatores pœnitentiæ debebunt Satanæ, quod ab eo diutius adhuc constringi catenis scelerum, quod calcari pedibus, ac per quælibet flagitiorum sterquilinia raptari cupiant, quod in infernalis leonis faucibus usque ad summam senectutem hærete, quod in ejus gratiam exitialem peccatorum lepram tamdiu circumferre optent, quod

quod tam stulti sint & absurdi, ut usque ad extremum vitæ halitum deplorati animi duritiam servare velint, licet ipsi fateri necesse habeant, se servari non posse, nisi de hac pertinacia serio doleant? (9) Qui in fine vitæ pœnitentiam agunt, se ipsos defraudant multis gradibus gloriæ, quos a Divina munificentia consequi potuissent, si fuissent per totam vitam suam *accensi studio bonorum operum, & dum tempus habebant, operati essent bonum erga omnes.* Tit. II. 14. Gal. VI. 10. At vero non levis ea jactura est, sed permagna utique, cum vel minimus gloriæ cœlestis gradus Principale Regiumque in his terris culmen dignitate vincat. (10.) Imo DEO servire per se inestimabile bonum est, quod primo quoque momento arripi debet, non ad senectutem vel morbum usque differri. *Recordare Personarum Creantium te in diebus juventutis tuæ, cum nondum venerint dies mali, & accesserint anni, de quibus dices: non est mihi in illis beneplacitum.* Eccles. XII. 1. (11.) Terministarum sententia pœnitentiæ gravissimum impedimentum affert. Ponamus, Præconem Terministico Concionatore quærat, num pro certo affirmare queat, DEUM ipsi adhuc gratiam conversionis largiri velle: qui responsidaturus est? Si fores gratiæ nondum ei clausas respondeat, instabit Auditor, num & quando igitur occulta & nullibi revelata DEI decreta contemplatus fuerit, ut sciat, constitutum arcano DEI Decreto terminum nondum effluxisse? Sin id sibi ignotum esse dixerit, frustra se de pœnitentia agenda admoneri reget, cum ea sine Divina gratia agi nequeat. (12.) Ubi Terministicus Concionator comminationibus Divinis securitatem excutere animo aggressus fuerit, Auditor vero peccatorum suorum amore inductus eas admittere noluerit: paratum habebit prætextum, retractam esse a Verbo efficaciam, itaque nil mirum, quod illa non amplius commoveatur. Tandem res eo redibit, nil attinere, ut frustra tempus concionibus audiendis & scriptura legenda meditandaque teratur: esse se jam totaliter induratum, auditum Verbi ex intentione Divina nunc ad graviores tantummodo condemnationem facere: præstare itaque, ut aures ab eo plane avertantur, nec animus maceretur imminenti certissime damnationis cogitatione: sed exiguum, quod forte superfit, vivendispacium inter quascunque terrenarum voluptatum delicias hilari-

hilariter transfigatur. Cœli intrandi spem jam decollasse; nihil igitur sibi restare, quam ut cœlum quærat in terris, & seposita abjectaque omni rerum spiritualium cura ad agros, ad boves se conferat, rei domesticæ per fas & nefas prospiciat, thesauros undique congerat, nulla ditescendi media prætermittat; sive religio habenda venalis, sive opprimendi pauperes, viduæ & pupilli, sive mendaciis & perjuriis res perficiendæ sint, id in posterum sibi perinde esse debere. En quantopere ad securitatem alendam faciat Terminifimus!

§. XII.

Facile conjecturam facere potuit Rechenbergius, sententiam suam oppugnatam iri eorum exemplis, qui in peccatis mortalibus diu immergi & contumaces in sine vitæ penitentiam seriam contestati respuerint; Regerit igitur §. LI. ex eo, qui ejusmodi exemplis pugnaret, duo querenda esse (1) unde ipsi constiterit, quod hic vel ille atrox peccator ante penitus jam induratus, ac adeo in judicio indurationis Divinæ constitutus fuerit, (de quo tantum sermo sit.) (2) quo certo indicio sibi proditum, talis peccatoris penitentiam seriam fuisse? Sed ad utramque interrogationem infallibilis & omni exceptione major responsio in promptu est. Statuit Rechenbergius, nulli totaliter indurato postea unquam conversionis gratiam offerri. Si ergo cõmonstrari queant exempla, quod totaliter indurati vere & serio conversi fuerint, non modo plene sed & abunde satisfactum erit utrique ejus quæstioni, sive jam in sine vitæ sive diu ante obitum seriam poenitentiam egerint. Ejusmodi vero exempla nobis Paulus Apostolus in Ephesius conversis sistit Cap. IV. 17. 18. 19. Argumentamur *Quidam ἀπηλγνκότες fuerunt actu & vere conversi. Ο. ἀπηλγνκότες sunt totaliter indurati. E. Q. totaliter indurati fuerunt actu & vere conversi.* Minor est ipsius Rechenbergii. Majorem ex circumstantiis Textus ad oculum demonstravimus Confutatione Terminifici erroris pag. 38. Si quis plura exempla desiderat, en alia! *Manasses seriam egit penitentiam. Manasses fuit totaliter induratus. E. Q. totaliter induratus seriam egit penitentiam.* De Majoris veritate testatur Divinus Scriptor, 2. Chron. XXXIII. 12. 19. Minorem negat Rechenbergius, sed probamus eam insequenti Profyllogismo. *Quicumque magis fuit induratus, quam totaliter indurati Cananæ, ille totaliter induratus fuit. Atqui Manasses, E. Propositio ex terminis clara est. Assumptio patet ex 2. Chron. XXXIII. 12. ubi Manassen ita seduxisse Hierosolymitanos legimus, ut deterius se gereret Cananæ,*

D

næis,

nais, quos in totaliter induratorum numerum Terminista passim referunt. Comate 10. subjungit Divinus Scriptor, Manassen cum populo non attendisset cum Dominus ad eos loqueretur, recte & significanter vertente Luthero, Und Wenn der **SARR** mit Manasse und seinem Volck reden ließ/merckten sie nichts darauf. Porro: *Filius prodigus seriam egit penitentiam; Filius prodigus fuit totaliter induratus. Ergo.* Majorem & Minorem docet Christus, Luc. XV. 12. seqq. Perierat partem bonorum ad ipsum pertinentem a Patre: mox universis, quibus eum optimus Parens procul omni dubio retinere allaboraverat, admonitionibus contemptis in regionem longinquam se contulerat, id est, a facie Dei sive ex Ecclesia abierat, ne cohortationes Patris amplius audiret. In longinqua regione dissipavit substantiam suam, vivendo luxuriose, Consumptis UNIVERSIS rebus suis fames ingruebat, eaque vehemens: Attamen nolebat agnoscere, quid e re sua esset, mirabili contumacia uni civium regionis ejus adhaerebat, porcis in agro custodiendis victum quaritans, nec reversurus ad Patrem, si vel siliquas, quibus porci vescerantur, ventris implendi causa nancisci potuisset. Tanta erat miserrimi hominis pervicacia & obstinatio! Quod si quis eum his verbis allocutus fuisset: *O homo totaliter indurate, quando penitentiam acturus es?* nullam de acri nimis increpatione conquerendi causam habuisset. Num autem decernebat in animo Parens, se ipsi propter inflexibilem contumaciam nihil amplius gratiae largiturum? Imo vero nihilotiescius inspirare pergebat filio cogitationem, quam, uti Augustinus praclarissime docet, nunquam fuisset habiturus, nisi eam a Parente accepisset. Sic Paternae benignitatis consideratione adductus revertebatur ad Patrem, quem tam graviter laeserat, cui se immorigerum praestiterat in rebus omnibus, quem peregrino & ne siliquas quidem suppeditare volenti homini postposuerat; confessurus, *se peccasse in caelum & in conspectu ejus, nec dignum esse, qui amplius filius appellaretur.* Nec repellat eum Pater, sed cum longe adhuc abesset, misericordia commotus currebat obviam, irruensque in collum figebat osculum, beneficiisque adeo cumulatam reddebat, ut major natu filius aestuaret in vidia, fratremque tam benigne exceptum esse morose stomacharetur. Praeterea *Latro fuit in fine vita vere & serio conversus: Latro fuit totaliter induratus. Ergo quidam totaliter induratus fuit in fine vita vere & serio conversus.* Majorem quidem in dubitationem revoca-

cat

cat Anonymus Terminiflci Erroris Promachus, fufpicatus, latronem hunc fortaffe jam antea in ftatu gratiæ verfatum fuiffe, vid. Additamentum IV. Rechenbergianum pag. 8. med. Sed id aperte repugnat Evangeliftæ Matthæo, qui diferte teftatur, latrones cum Chrifto crucifixos ei exprobraffe, Cap. XXVII. 44. Quare, cum duofolummodo latrones tunc acti in crucem fuerint, recte colligimus, utrumque eorum initio blasphemias in Chriftum evomuilfe, conf. B. Gerhardi Conciones de Paffione Chrifli pag. 415. Imo nec ipfe Rechenbergius affirmare audebit, latronem non demum in cruce, fed jam antea converfum fuiffe, quandoquidem Additamento II. pag. 33. med. fine circuitione profelfus eft, **Gott habe den Schächer am Creuge befehret.** Ut neceffe adeo fit, eum ex merito veritatis odio & reclamante confciantia approbaffe, & quarto fuo Additamento inferuilfe vaniffimas lucifugi Auctoris nugæ. Minor itidem radiat fua luce. Etenim non modo vitam inter latrocinia tranfegerat, fed & raptus jam ad fupplicium affixusque cruci manifefta ingentis contumaciæ documenta dabat, dum contemptis omnibus illis, quæ in ædibus Pilati & via audiverat videratque, nec quicquam infcripto Pilati juffu elogio, quo Ethnicus Provinciæ Præfes fingulari DEI Providentia JESUM Regem Judæorum effe docuerat, vel ipforum Sacerdotum de miraculoſa aliorum fanatione teftimonio, commotus, unigenitum æterni Patris Filium probris & convitiis adoriebatur, qui pro ipſius & totius generis humani peccatis ineffabiles cruciatus perferebat: conf. Marc. XV. 32. Fruſtra regefferit Rechenbergius, *Latronem hunc non fuiffe totaliter induratum, quia tandem converſus fit.* Eadem enim ratione inferre liceret, primos Parentes noſtros non totaliter amiſſiſſe imaginem Divinam, quia per Spiritum S. in iis poſtea fuit reparata; & Davidem per adulterium & homicidium non totaliter excidiſſe gratia, quia iterum eam eſt adeptus. Et quis negaret domum aliquam vel urbem penitus fuiffe combuſtam deſtructamque, hoc uſus medio termino, quod poſtea eſſet de integro exſtructa? Rectiſſime proinde Theologi Evangelici docent, totaliter & prorfus induratis janam gratiæ adhuc patere. Sic B. Hoëus in Confutatione Oraculi Dodonæi fine circuitione ſcribit, **INDURATISSIMOS** Judæos & Gentiles non tantummodo converti potuiſſe, fed & actu fuiffe converſos. **Gott habe die verhärteten Juden und Heyden befehret.** B. Gefnerus in Paffione Chrifli pag. 244. med. monet, *eos qui*

semel pietatis & charitatis limites sunt transgressi, nulla amplius verccundia retineri, sed in quodvis flagitium precipites & PRORSUS EXCÆCATOS raptari: Captivos enim teneri a diabolo juxta voluntatem ejus 2. Tim. 2. Quis vero tam absurdus foret, ut sibi persuaderet, B. Gesnerum eos pro inconvertibilibus habuisse, qui semel pietatis & charitatis limites sunt transgressi: inprimis cum Apostolus Paulus allegato a B. Gesnero loco diserte testetur, illis qui captivi tenentur a satana, dari posse a Deo respicientiam ad cognitionem veritatis. B. Calovius Tomo VII. Syft. pag. 46. in. contra Calvinianos urget, CHRISTUM ad Judæos ipsos MAXIME EXCÆCATOS & incredulos palam professum esse, Joh. V. 34. Hec dico vobis, ut vos salvemini. B. Seb. Schmidius Annot. in Genesin pag. 74. 75, Decretum Divinum, delebo hominem, quem creavi desuper faciebus terre, ita interpretatur, ut observet, Decretum Dei perremtorium & irrevocabile fuisse de pena temporali, non tamen negasse omnem penitentiam hominibus ad effugiendam eternam: quamvis EXTREMÆ MALITIÆ corruptio in iis fuerit. B. Lassenius primam Epistolam des verruchten Capernaums dedit an eine ganz ruchlose / sichere / und ihres Heils nicht wahrnehmende Person pag. 3. quam tamen pag. 15. his verbis alloquitur. Ihr seyd auf üblem Wege: Wählet ihr keinen andern? Werdet wir in der seligen Ewigkeit nicht zusammen bleiben. Der Ruchlose verdammet sich selbst / Prov. 12. v. 2. so lang er ein solcher bleibet. Von euch habe ich bessere Hoffnung: Wil auch GOTT fleißig anrufen / dafier er euch erlächtere Augen gebe / zu sehen / wie nahe ihr euren Verderben seyd. Nec quisquam Orthodoxorum Spangenbergio vitio vertit, quod Concione VI. in B. Lutheri memoriam habita scripsisset, es habe GOTT aus Gnaden wol mehr Leuten die zum tieffsten zuvor in Papstumb versoffen gewesen / die Augen erlächtet / pag. 14. Quæ nisi constans omnium Theologorum sententia fuisset, sine dubio eam in Spangenbergio reprehendissent orthodoxi, quemadmodum Flacianos ejus errores justa censura persecuti sunt. Imo propriis etiam telis confici Rechenbergius potest, quandoquidem Synonymæ ipsi phrasæ sunt, esse totaliter induratum, & in judicio indurationis Divino versari. Unde fluit argumentum. Si nullus totaliter induratus est convertibilis, fieri etiam (ex Rechenbergianis hypothesibus loquor) non potest, ut ullus in judicio indurationis constitutus ad penitentiam perveniat. Falsum vero est posterius, Ergo & prius. Minorem ita evincimus. Si omnis ille, quem Deus ob antegressam contumaciam deserit & indurat, ex justo judicio

judicio induratur, sequitur etiam, quemlibet partialiter induratum in judicio indurationis versari, cum Deus neminem vel partialiter induret, nisi iusto judicio. Atqui omnis ille, quem Deus ob antegressam contumaciam deserit & indurat, induratur ex iusto judicio. Ergo quilibet partialiter induratus versatur in judicio indurationis. Jam vero Rechenbergius agnoscit & fatetur, partialiter induratos esse adhuc convertibiles. Proinde etiam concedendum erit, in judicio indurationis jam constitutos adhuc converti posse.

§. XIII.

Quod non pauci procastinatores pœnitentiæ animam desperabundi exhalent, libenter concedimus. Sed id in quæstione est, num propterea desperent, quod Deus nullam iis amplius gratiam offerat, num vero, quod gratiam sibi adhuc oblatam repudient? Judas proditor desperavit. Unde vero? num quia DEUS gratiam conversionis simpliciter denegabat? Absit. Etenim jam aderat contritio, prior conversionis pars. Hæc igitur erat causa mali, quod Spiritui S. per Evangelium fidem in ipso operaturo resisteret, & Terministicis cogitationibus, quas Diabolus suggerebat, magis crederet, quam universalissimis promissionibus, ex ore Christi olim auditis. *Filius hominis venit, ut servet, quod perierat Matth. XVIII. 11. Venite ad me omnes laborantes, & onerati, & ego levabo vos Cap. XI. 28. De v. 21. 22. 23. videatur Confutatio Terministici erroris pag. 22. Formulæ Concordiæ verba sic habenti: Ad eundem modum cum videmus, quod DEUS verbum suum alicui regno aut ditioni donat, idem vero alii genti non largitur: item, quod id ipsum ab uno populo aufert, alii vero diutius concedit; quod hic induratur, excæcatur, & in reprobum sensum datur, ille vero, qui in eadem culpa hæret, ad Deum convertitur, &c. cavendum est diligenter, ne in his rebus expendendis, cogitationibus nostris nimium indulgeamus. pag. 813. Utinam id ad animum revocarent Terministæ! Quando enim genti alicui præconium verbi aufertur, vel etiam homines excæcantur, indurantur & in reprobum sensum dantur, adeo vanissimis suis cogitationibus indulgent, ut sine & extra Sacras literas causam a foribus gratiæ penitus jam in hac vita occlusis arcessant. Auctoribus Formulæ Concordiæ Terministicas nugæ ne in mentem quidem venisse patet ex adjecto exemplo, de obstinatis & PERDITISSIMIS hominibus, Judeis. Qua fronte enim januam gratiæ iis profus præclusam dixeris, quando quidem habent Mo-*

sen & Prophetas, quos audiunt; Luc. XVI. 29. Nullis impiis sunt consuendi pulvilli, Ezek. XIII. 18. vel dicendum, pax erit vobis, non venit super vos malum, Jer. XXIII. 17. sed annuncianda est iis ira Divina & æterna damnatio. Num vero propterea cunctis impiis fores gratiæ jam in hac vita clausæ sunt? Ita quidem nullus unquam impius conversus esset. Ezekiel impio dicere jubebatur, morte morieris Ezek. XXXIII. 8. At quo scopo? ut custodiret se impius a via sua, & converteretur, Ib. & v. 9. Augustini monitum omnino memoratu dignum est. Ergo fratres, quoniam habemus tempus misericordiæ, non nobis blandiamur, nos nos dimittamus, non dicamus: semper parcit Deus: Facio & hodie, & parcit Deus: faciam & cras, quia parcit Deus. Attendis ad misericordiam, & non times Judicium? Si vis cantare misericordiam, & Judicium intellige: quia ideo parcit, ut corrigat, non ut in malignitate permaneat. Super tali enim ira Dei manet, Joh. III. 36. Non negat Augustinus, esse nunc misericordiæ tempus, non cum Terministis fingit, fores gratiæ in hac vita jam esse clausas. Aperte profitetur, quod habemus tempus misericordiæ. Docet parcere Deum, ut corrigat, non ut in malignitate permaneat. Quamdiu autem vivit homo, tandiu ei parcit Supremum Numen, dum eum tolerat, dum mortem adhuc differt, dum præcipitem in infernum non agit. Itaque quamdiu peccator in vivis est, Deus corrigere hominem cupit, & a malignitate abducere. Non autem solummodo attendendum ad misericordiam est, sed & timendum Judicium. Quando quis peccatis indulget, non est in fide, quæ cum peccatis proæreticis minime consistit. At super incredulum manet ira Dei, Joh. III. 36. quamdiu scilicet incredulus est. Quapropter agenda ocysissime pœnitentia, & fides, quam DEUS omnibus offert, sine cunctatione amplectenda est, ut ira Divina liberetur. Hinc si quis terminum gratiæ ante mortem extorquere velit, iterum in eandem absurditatem proruet, omnibus incredulis janua gratiæ esse præclusam, & proinde unicuique quidem hominem converti posse, cum universi minimum in nativitate nostra incredulis annumeremur. Quod Deus etiam in iisdem hominibus simul iræ & justæ severitatis ac lenitatis & misericordiæ exemplum sistat, malo B. Andreae Kunadi, quam meis verbis in præsentibus edisserere. *Vasa iræ, inquit Parallelismo in Pericopas Evangeliorum Dominicalium, pag. 122. 123. sunt homines improbi & impenitentes, quos cum sua culpa malos ac desperatos DEUS mature possit perdere, tamen ex MAGNA ANIMI LENI-*

LENITATE aliquandiu tolerat & sustinet, in exemplum IRÆ & JUSTÆ SE-
 VERITATIS adversus Divinae bonitatis contemptum. De induratione repro-
 borum magna controversia est, sed jam dudum a Deo ipso decisa, Hof. XIII. 9.
 Perditio tua ex te Israel. DEUS enim neminem tentat ad malum, Jac. I. 13.
 Sed penes hominem est, postquam a Deo vocatus est, utrum velit vocationi mo-
 rem gerere, nec ne. Aut si eam receperit, an etiam velit in gratia Dei per-
 severare. DEUS enim neminem cogit, sed proponit nobis in Ecclesia vitam &
 mortem, &c. Deut. II. 26. aquam & ignem Sir. 15. 17. Quod si jam aliquis
 prestigiis, & suggestionibus Satanae potius quam verbo DEI obedire velit, ip-
 sus culpa est, ipse est miseria. Hinc de impiis recte dicitur; Execravit eos
 malitia eorum. Sap. 2. 21. Indurant igitur homines se ipsos partim per pro-
 priam petulantiam, qua cupiditatibus Carnis indulgent, & exercitiis illarum
 assuefiunt, donec habitum peccandi contraxerint, Neh. 9. 16. partim per im-
 penitentiam, qua disciplinam excutiunt, Verbum DEI contemnunt, & adver-
 sus castigationes murmurant, vel PRORSUS ἀπειληκότες facti eas NON AM-
 PLIUS CURANT. Quomodo dum se homines adversus economiam salutis ger-
 runt, Deus manum gratiae subtrahit, & homines SUO SENSU ABUNDA-
 RE SINTE. Habenti enim dabitur. Non habenti vero auferetur. Matth. 13.
 12. Haec igitur DEUS non efficit, sed reperit, & POENALITER permit-
 tit affectatam hominum cœcitate[m] & malitiam. Quod tolerantiam Dei at-
 tinet, consistit illa partim in dilatione judicii, qua DESPERATOS ILLOS
 PECCATORES, QUOS OB PRÆVISAM IMPOENITENTIAM PLE-
 CTERE DECREVIT, jam dudum perdere poterat, sed tamen eis aliquandiu
 parcit, quemadmodum DEUS exemplo Pharaonis, quem DEUS noverat nunquam
 penitentiam acturum, eumque propterea perdere decreverat, tolerabat tamen ad
 tempus Ex. 9. 16. Partim in explicacione Divini consilii, quod DEUS POENITEN-
 TIAM REQUIRAT, ET CONVERSIONEM EXPECTET, secus futurum,
 ut peccatores puniat, vid. Jes. 1. 19. Ezech. 3. 18. Non enim cessat DEUS, do-
 nec spatium penitentiae durat, peccatores ad penitentiam invitare. Directa
 est igitur hæc μετάνοια DEI ad conversionem hominum, juxta illud Apostoli:
 Patiens est Deus, 2. Pet. III. 9. Qui finis cum non consequitur, facit ad DEI
 excusationem, quod DEUS non sit in culpa vel causa perditionis, sed ipsi homi-
 nes. Quo pertinet disertæ DEI protestatio. Nolo mortem &c. Quare mori-
 eri mini domus Israel? Ezech. 33. 11. En! B. Kunadus ex Scripturis do-
 cet, non modo quibuslibet vasis iræ, sed & ejusmodi induratis Con-
 temptoribus, qui prorsus ἀπειληκότες facti castigationes non am-
 plius curant, imo iis, qui jam sunt desperati, & quos Deus ob pravi-
 sam

fam impœnitentiam plectere cum Pharaone decrevit, tamen relin-
 quere adhuc spatium pœnitentiæ, & eorum conversionem exspe-
 ctare. B. Dorschei verba Schediasmate jam vindicavimus. De lem-
 mate Systematis Lyseriani, *Gratiæ terminus, apud quosdam in hac vitæ*
jam absolvitur, non est, quod glorietur Rechenbergius. Nam in eo
 cardo controversiæ consistit, an terminus gratiæ revocaticis in hac
 vita adhuc expiret. At Theologi nostrates interdum diem gratiæ
 præteriisse & diem ultionis adesse scribunt, respectu eorum habito,
 quæ ad conversionem non sunt simpliciter necessaria. Sic. B. Joh.
 Schmidius Comm. in Proph. Mun. pag. 1231. de latrone cum Christo
 crucifixo scribit, *non fuisse cum amplius diem gratiæ, sed diem iræ & ultio-*
nis, quia videlicet *crucis dolores effugere non potuit*. Interim eundem
 pœnitentiam egisse & Paradisi promissionem accepisse neutiquam
 inficiatur: Dannhaueri verba Schediasmate p. 26. in. vindicavimus,
 quibus B. Vir hoc sibi voluit, Deum ob gravem contumaciam an-
 te naturalem vitæ terminum nonnunquam ambitum gratiæ præ-
 cidere, dum multos variis modis citius ex hac vita evocat, quam
 alias fuissent morituri. Sic. v. g. Herodes diutius mansisset in vivis,
 longiusque pœnitendi spatium habuisset, nisi singulari impietatis
 proterviæ & superbiæ gradu Deum adeo ad iram provocasset, ut
 percussus ab Angelo Domini animam efflasset. Act. XIII. 23. Quid
 vero B. Dannhauerus de Terministicis portentis judicaturus fuisset,
 si viveret, ex Dissertatione ejus de gratia Justifica §. XXXVI. appa-
 ret, qua contra Claudium Aquavivam, Præpos. Jesuit. General. ita
 disputat. *Particularem facit gratiam Divinam efficacem, commentus,*
DEUM ALIQUO TEMPORE GRATIAM NON INTENDERE, quod ἀντί-
γρηφον καὶ ἀσεβές. Nam quando vinitor cœlestis benignissimus Es. V. 4. gra-
 tiæ in excolenda vinea occupat & omnem querelam adimere, illaque gloria con-
 spicuum esse vult, quod nihil quicquam eorum, quæ sint maturandis uvæ, reli-
 querit, hoc ipso satis obtestatur, se intenta gratiæ applicatione rerum suarum
 NILLO NON TEMPORE satagisse. Secus, expostulanti, Quid est, quod
 debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? objici poterat, τὸ πλεονεξία, &
 multa temporis negotiosa gratia invisitati intercapedo. Similiter Act. VII. 51.
 ex PERPETUA illa τῶν σκληροῦ βαρύνων ἀντιρῶσει & malitiosa SEMPER
 resistantia adversus ipsum Spiritum S. tendente patet Divinæ gratiæ SEMPER
 operosa ἐνστάσις & instantia. Quo enim quis tempore ab oblata gratia non so-
 licitatur, eodem non potest dici resistere. Expendant hæc Terministæ,
 &

& agnoscant, Jesuiticam suam doctrinam Scripturæ contrariam IMPIAMQUE esse.

§. XIV.

Profligatæ nunc sunt B. C. D. exceptiunculæ, quibus Rechenbergius commemoratum §. IV. Syllogismum sibi oppugnandum sumit. Itaque summotis cavillationibus illis nunc nobis etiam integrum erit solida proferre documenta, quæ ad confirmandum Syllogismum faciunt. Quod ut eo majori perspicuitate fieri queat, eum ante omnia repetimus.

Cujuscunque doctrine assertio hominem PER SE reddit desperandum, illa ceu falsa repudianda venit. Atqui assertio termini gratiæ id facit. Ergo.

MAJOREM probamus (α) ex omnibus Scripturæ locis, quibus vel incredulitas prohibetur, vel fides nobis commendatur. Ea enim universa ostendunt, nolle Deum, ut desperemus, cum desperatio sit summus gradus incredulitatis. Proinde voluntati Divinæ repugnat, quisquis ejusmodi doctrinam in Ecclesia proponit, quæ hominem in abyssum desperationis precipitem agit. (β) Sigillatim eam ex Rom. XV. 4. evicit Formula Concordiæ pag. 801. med. *Certum est, quod omnia, quæ in Scriptura nobis proponuntur, NON IDEO REVELATA SINT, UT AD DESPERATIONEM ADIGAMI, sed ut per patientiam & consolationem Scripturæ spem habeamus. Quare hæc NEQUIVAM ERIT VERA ET SANA SENTENTIA, aut legitimus usus doctrine de Prædestinatione Dei, quibus vel impenitentia, VEL DESPERATIO in hominum mentibus excitatur, aut confirmatur.*

§. XV.

MINORitidem inpropatulo est. Etenim (1) si Deus multis hominibus terminum ante mortem fixit, nemo certus esse poterit, fores gratiæ sibi nondum ita præclusas esse, ut nulla amplius veniæ & remissionis peccatorum spes superfit. Nam si DEUS arcano consilio aliis januam misericordiæ usque ad obitum patentes relinquit, aliis vero diu ante mortem claudit, nemo scire poterit, ad quam classem pertineat: cū eorum, quibus usque ad finem vitæ janua gratiæ aperta manet, nomina sigillatim in scripturis nullibi exprimantur. (2.) Non poterunt ea de re certi esse vel fideles, vel infideles. *Non fideles, quia recte monente Formula Concordiæ aliquando in tam graves tentationes incidunt, ut nullam amplius inhabitantis Spiritus Dei virtutem in se animadverttere & sentire possint, ut cum Davide queribunda voce dicant,*

E

cam,

cant, ego dixi in excessu mentis meae, projectus sum a facie oculorum tuorum: pag. 817. med. Nisi ergo ex Scripturis ea de re convincantur, quod DEUS ipsis adhuc gratiam impertiri velit, ex sensu fidei, quo in gravissimis illis tentationibus destituuntur, illud minime animadvertent. Corinthios sane monet Paulus, ut explorent se ipsos, num sint in fidez, Cor. XIII. 5. Sed nec fidem eorum fictitio Terminismo prostraverat Apostolus, nec illi tum in tam gravi tentationis aestu versabantur. *Neque etiam infideles.* Quod enim ne fideli quidem certo demonstrari potest, quomodo incredulo demonstrabitur? (3) per Terminismum evertitur omne solatium ex Verbo Dei promanans. Si enim a Terminista proponantur consolationes, semper regeret tentatus, unde cognitum habeat, ea solatia adhuc ad se pertinere? Nam si totaliter induratus jam sit, & praclusa fores gratiae, tum non sibi, sed aliis, quorum terminus nondum exspiraverit, proponenda esse. (4) Terminismus eripit solatium Baptismi. Statim enim secundum Terministarum dogmata in promptu erit exceptio, multos esse olim baptizatos, quibus tamen DEUS nunc omnem gratiam denegat. Igitur ex Baptismo a se firmiter colligi non posse, quod DEUS terminum gratiae nondum praeciderit. (5) Terminista auferunt solatium Ablolutionis & S. Coenae. Statuunt enim, multorum ad Ablolutionem & S. Coenam accedentium terminum jam exspirasse. Itaque fluctuandum erit tentato, an emolumentum ex Ablolutione & Dominica Coena capere queat, & annon in primis a S. Coena abstinere praestet, cum elapso termino gratiae non possit non eam indigne & ad graviolem condemnationem accipere. (6.) Singulare ad desperationem momentum affert Rechenbergiana sententia, post primam vocationem per Evangelium fores gratiae jam claudi viventibus posse. Eo enim obtorto collo abripit B. Hulsemanni verba, §. X. a nobis vindicata. Quod si quis igitur vel semel Deo per Evangelium vocanti restiterit, fluctuandum erit, an aditus amplius ad gratiam pateat. (7.) Imo ne quidem necessarium esse statuunt Adversarii, ut vocatio per Evangelium antecefferit, dummodo indurati aliquando *sufficientem mensuram abstinendia peccatis in lumine naturae* habuerint: vid. Spenerus im *Gericht der Verstockung* pagina 22. fin. (8) Rechenbergius integris populis omnem gratiam revocantem ablatam fingit, prout de decem tribubus §. VI. commemoravimus. (8) Unde apparet, vano conatu Terministicam Prae-

conem id acturum, ut tentato persvadeat, eum non esse totaliter induratum, nec satis pervicaciter DEO vocanti resistisse, Quo enim argumento istum convincet, quod ne semel quidem vocationi per Evangelium resistit, quod nunquam peccatum commiserit, secundum ipsius rationis dictamen omittendum, quod ne eum quidem duritiei gradum attigerit, quo plerique forsitan decem tribuum infantes laborarint. (10) Anquis a totali & omnimoda induratione immunis sit, Terministæ ex eventu potissimum dijudicari jubent. Miserrimum vero genus consolationis foret: *Num hucusque partialiter solummodo induratus sis, nunc certo cognoscere non licet: sed si nondum in iudicio indurationis versaris, olim gratia Divina iterum offeretur. Tam diuigitur ea de re fluctuandum erit, sive post breve tempus sive post plurimos decem annos tibi ea contingat.* (11) Rechenbergius tamen procul dubio etiam hoc argumento apud tentatum uteretur. *Quicumque sentit onus peccati, cum Christus ad se venire jubet. Atqui tu sentis onus peccati, cum metu elapsi termini tam graviter angaris: Ergo. Quo minus vero tentatus hinc solatium capiat, obstat Terministarum sententia, suda post proditorem Christi omnem gratiam esse denegatam. Hinc enim instantia profluit; Judam sensisse onus peccati, animadvertisse, quod peccasset, tradens innoxium sanguinem, projecisse argenteos in templo, cum tamen nulla ipsi gratia superesset.* (12) Sic & obstat Terministæ, quo minus ex desiderio gratiæ firmum depromatur argumentum. Quid enim reposituri sunt, si timeat tentatus, ne desiderium suum eodem apud DEum loco sit, quo clamor Epulonis in inferno? Nec Spenerus desiderio gratiæ multum tribuere videtur *Erklärung des Gnaden-Ziels* pag. 75. init. (13) At forte desiderio sanctitatis plus nitendum erit. Unde Spenerus monet: *Komme ihnen ihr Verlangen nach der Gnade als Fleischlich verdaͤchtig vor / so sey ihnen zu weisen / daß sie die Gnade verlangten / nicht allein darmit ihnen wol sey / sondern auch / daß ihres Heylandes Verdienst an ihnen nicht umsonst bleibe: Sie tragen auch ein Verlangen nicht allein nach der Vergebung der sünden / und der künftigen Seligkeit / sondern auch nach der Heiligung / daß sie doch zu ehren und zu Gesallen ihres Gottes eine Weile leben / und ihre vorige Verſäumnis wieder einbringen möchten: Ibid.* Verum recogitare oportebat Terministas, annon desiderium gratiæ Divinæ pluris faciendum sit, quam desiderium sanctitatis, cum DEI gratia & remissio peccato-

rum omnem nostram sanctitatem longe superent, nec locum habere sanctificatio in homine queat, nisi prius gratiam Dei veniamque peccatorum nactus. Si ergo ex desiderio gratiæ solidum argumentum derivare non licet, multo minus ex desiderio sanctitatis promanabit. (14) Nimis etiam difficilis inquisitio est in gravissimo tentationis æstu, num sincero veræ sanctitatis desiderio flagres? Docet Spenerus, fieri posse, ut homo ab omni gratia rejectus se de peccatis suis pœnitentiam agere existimet; *Dasß wenn er einmahl habe gefehlet / seiner Meinung nach darüber Buß thue / pag. 68. med.* Unde igitur convincere licebit tentatum, eum sibi veræ sanctitatis desiderium non duntaxat imaginari? (15) Nec Praconis Terminismo infecti, vel aliorum Terministarum publicis privatisque deprecationibus erigitur miser. Nam Jerem. XV. 1. eo detorquent, si terminus jam ad exitum pervenerit, Deum nec Mosis & Samuelis precibus ad januam gratiæ iterum aperiendam commotum iri. Et quid profutura essent preces hominum, Christo iis non amplius sua intercessione vim & efficaciam largiente? vid. Spenerus vom Gnaden-Ziel pag. 97. fin. (16) Minime omnium vero tentatus ea responsione contentus erit, doctrinam de termino gratiæ tantum in thesi proponendam, in hypothesi vero ad certa individua applicandam non esse. Etenim ad fidem individualis applicatio requiritur, ut non tantummodo cognitum habeas, Deum peccatoribus gratiam pœnitentiæ impertiri velle, sed etiam ad te applices, Divinam gratiam tibi in individuo paratam esse. Itaque necessarium est incerto & infallibili argumento constet, tibi non esse clausam januam gratiæ, quæ si jam obserata sit, fidei nullus amplius in te erit locus. (17.) Uno verbo. Nisi certum & immotum maneat fundamentum hoc, Deum cui libet homini quam diu in vivis est, gratiam impertiri velle, actum est de omni consolatione. Alio solatii genere nunquam erigetur confirmabiturque tentatus. Infirma & fundamento destituta consolationes nihil proficient: Has facillime confutaverint tentati, qui nullibi magis ingenio valent, quam in exceptionibus ad proposita solatia repetiendis. Nimis prompte eas subministrant caro & sanguis, quæ si feriarentur, Satanas tamen eas suggerere non cessaret.

§. XVI.

Æzerrime fert Rechenbergius, Terministicam doctrinam Diabolo tribui. At nemo est acrior Divinæ gratiæ hostis, quam Sata-

Satanas, universos homines in desperationem præcipites acturus, si possit. Diabolum præcipuum Terminismi Præconem esse ex ipso Rosenbachio ostendimus Vindiciis Librorum Symbolicorum pag. 32. Addimus nunc exemplum aliud. Im Jahr 1653. (inquit I. P. Zippelius Meditatione de spirituum actionibus pagina 147. 148. 149.) im Majo ist gewesen in Kendal Westmerland Johann Gilpin, welcher ein grosses Verlangen trug sich zu der Quäcker-Versammlung zu versügen/bis er endlich mit ihnen gesprochen/und auf inständiges Anhalten bey ihuen verblieben: Da dann Ch. Atkinson/ als dazumahl Vermahner/ bey ihn getreten/ sagend: Man müste verläugnen und absagen/ aller Lehrung und Bedienung der Prediger/ mit aller Erkänntniß und Wissenschaft aus dem Gebrauch solcher mittel erlanget/ und müste werden/ als hätte man niemahls ein Ding gelernet. Man müsse nur von Gott gelernet werden innerlich in sich selbst/ durch Erwartung eines innerlichen Lichts/ welches liege tieff verborgen unter der Erden/nemlich der alte Mensch/ welcher ist von der Erden irrdisch. Da merckte er/ daß etwas in seinen Leib fuhr/ davon ihm der Satan weiß machte/es wäre der Geist Gottes/ gleich einer Taube. Und ihm dächte/er hörete eine Stimme zu ihn sagend: Es ist Tag: Zweymahl hinzutruend: So gewiß es Licht ist/ so gewiß sol Christus dir Licht geben. Und es war zu ihm gesagt: Bitte was du wilt den Vater in meinem Namen/und er wil es dir geben. Gilpin sagte/ was soll ich bitten? Und es ward ihm geantwortet: Weißheit. Bald ward seine Hand bewegt nach dem Haupt/und hörete die Stimme sagen: Christus in Gott/und Gott in Christo/und Christus in dir. Und er hörete eine Stimme sagen. Beuge dich tieff/ tieff/ und als seyn Angesicht bey nahe auf der Erde war/sagte sie zu ihm; Nimm auff dein Kreuz/ und folge mir. *Januam domus tibi cinis accedens dicebat: Siehe/Christus stehet vorder Thür und klopffet. Per civitatem ductus clamabat: Ich bin der Weg/die Wahrheit und daß Leben!* Darnach hielt er den Zuschern vor/und müste sagen: Wenn ihr nicht Zeichen und Wunder seht/so gläuet ihr nicht. Als seine Frau und Haus-Gesinde zu Bette gegangen/ blieb er allein/und beaunte zufragen: Ob diese frembde Berrichtungen Götlich oder Teuffelisch wären? Darüber er hefftig betete/und seine Hand mußte ein Messer/ welches bey ihm lag/ aufheben/ und es an die Gurgel setzen. Und die Stimme sagte zu ihm; Mache da ein Loch/und ich wil dir geben ewiges Leben. Bald darauf kam der Teuffel wieder zu ihm/ und sagte ihm/ daß es der Satan wäre/ der ihn bisher besessen/

fen / und verführet gehabt / aber nun wäre Christus kommen / hätte den Teuffel ausgetrieben / und sagte ihm auch / was er des Tags zuvor gethan / daß hätte er dem Satan zu Gehorsam gethan / und gleich wie er den Tag zu vor dem Satan in seinen Kleidern gedienet / also mußte er nun diesen Tag / alles was er gethan hatte / zu nichte machen / in seinem Hembd Christo zum Gehorsam. Es ward ferners gefaget : Gestrigen Tages machte der Teuffel / daß du den ganzen Tag mustest liegen auff der Erden / aber nun habe ich ein Bett für dich verschaffet / dann mein Joch ist sanfft. Er verhieß ihm auch zu geben / Brodt des Lebens zu essen / und Wasser des Lebens zu trincken / und daß aus seinen Leibe solten fließen Ströme des lebendigen Wassers. Der Teuffel sagte zu ihm / ich war gekrönt mit einer Dornen-Crone / aber dich wil ich krönen mit der Erohn der Herrlichkeit. *Tandem Diabolus deponit larvam*, und der Teuffel sagte ihm damahls / daß er alle diese Zeit über ihm hätte gedienet / und GOTT gelästert. Und daß es nun zu spät wäre **Buß zu thun.** *Hæc adeo erat revelationum Satanicarum coronis. Huc tandem res omnes redibat, non amplius pœnitentiam agendi tempus esse. Quare, qui vitare vult castes Satana, vitet Terminisum.*

S. D. G.

LAM-

LEMMATA.

- §. I. & II. Rechenbergius iterum doctrinam suam de Termino gratiæ ante mortem defendere conatus est, Dissertatione de officio Paracletico.
- §. III. Summa controversiæ, *Num ea doctrina sit expers consolationis, & propterea eliminanda?*
- §. IV. Ad Instantias Rechenbergianas generatim respondetur, eas esse alienas a scopo.
- §. V. Sigillatim id ostenditur de instantia a paucitate electorum defumpta.
- §. VI. Ut & de altera a Peccato in Spiritum Sanctum deprompta.
- §. VII. Vindicatur Formula Concordiæ.
- §. VIII. Agitur de morte corporali.
- §. IX. Vindicantur loca Lutheri.
- §. X. Nec non Hutteri, Geileri, & Hulfemanni. Ostenditur, Rechenbergium sibi minus distinctos conceptus formasse de voluntate antecedente & consequente.
- §. XI. Duodecim rationibus evincitur, non orthodoxorum sed Terministarum potius doctrinam alendæ securitati ansam præbere.
- §. XII. Exemplis probatur, totaliter induratos actu fuisse conversos.
- §. XIII. Formula Concordiæ iterum vindicatur: nec non Augustinus, & lemma quoddam Systematis Lyseriani.
- §. XV.

- §. XIV. Evincitur, nullam doctrinam esse proponendam,
 quæ hominem per se reddat desperandum.
- §. XV. Septendecim rationibus probatur, Terminifimum
 esse expertem solatii.
- §. VI. Exemplo Joannis Gilpini ostenditur, doctrinam
 Terministarum esse coronidem Diabolarum Revela-
 tionum.

§. VII. Vindicantur Formis Concordia.
 §. VIII. Agitur de morte corporali.
 §. IX. Vindicantur loci tiberi.
 §. X. Notion Harum, Golef, & Hultemagni. Offendi-
 tur, Rochenbergi sui huiusmodi conceptus for-
 melle de voluntate antecedente & consequente.
 §. XI. Duodecim rationibus evincitur, non orthodoxos
 tam vel Terministarum quibus de finem dantes locu-
 ritate tiberi tiberi.
 §. XII. Exempla probantur, totaliter induratos actu fuisse
 convertos.
 §. XIII. Formis Concordia tiberi vindicantur: necnon
 Augustinus, & Irenaeus quodammodo tiberi.
 §. XIV.

Ung VI 14

ULB Halle

3

001 512 978

sb

vd 18

VD 17

Z

alios nunc tentationum casus, qui hinc inde occur-
ogrederemur; nisi brevitatis studium, quod nobis
mus, filum abrumperet juberet: Deus, qui pater
rdiarum est, nos in via confragosa, insidiis & ten-
bus variis obnoxia ac latrociniis infesta, tutos præ-
t, ac per Christum nos tandem ab omni malo
liberet! Amen.

S. D. G.

2.

SEBASTIANI EDZARDI
PROF. PUBL.

TERMINISMUS SOLATII EX- PERS

Adversus nuperam *Rechenbergii* Disserta-
tionem *de officio Paracletico*.

A. C. MDCCVI.

